

Otázky mezd a zaměstnanosti

*Vybrané komentáře z rozhovorů analytika SP ČR pro média
Bohuslav Čížek, 12.5.2013*

Shrnutí – Obecný komentář k zaměstnanosti a mzdám:

- Ano, s výsledky ekonomiky, zejména s výsledky průmyslu (růst produkce a zakázek), pozorujeme zároveň i nárůst zaměstnanosti. Postupně v důsledku oživení vidíme pozitivní posun na trhu práce jak z pohledu zaměstnanosti, tak z pohledu mezd. Nicméně je třeba opatrnost v hodnocení.
- Logicky nemůže být celkově nárůst zaměstnanosti ve firmách ekvivalentní nárůstu produkce dle aktuálních čísel
- U otázky mezd jsou firmy opatrnější a není vhodné, aby se "politicky" tvrdilo, že mají mzdy vzrůst o 5 %. My ten růst mezd tak vysoko nevidíme. Dle našeho společného šetření je výsledná hodnota očekávání mzdového nárůstu pro letošní rok cca (1,7 %)
- Celkové „makroekonomické číslo nárůstu“ pravděpodobně bude mírně vyšší i po zohlednění dalších faktorů. A ano, k vyšší hodnotě může přispět i to, pokud budou pozitivní ekonomické výsledky pokračovat či vycházet lépe než očekávání
- Letos samozřejmě v ekonomice a určitě v průmyslu dochází a dojde k nárůstu mezd. Máme v průmyslu firmy, kterým se daří a které navýšily pro letošek mzdy i více než jsou necelá 2 % vycházející z našeho průzkumu – kolem 3 %. Příklady lze nalézt například u výroby motorových vozidel (automobilů). Navíc tyto firmy plánují vyplácet třinácté platy či prémie apod. Logicky, když se firmě daří a firma očekává, že se jí bude dařit i nadále, tak prostor pro růst mezd je. Některým sektorům ale hospodářské výsledky a situace na trhu neumožňují vyšší úroveň nárůstu mezd a celkové číslo je pak nižší.

Otázky a odpovědi:

Vlivem faktu, že ekonomice se konečně daří (hlavně exportérům), firmy začínají více nabírat. Které obory nejvíce táhnou zaměstnávání? Kde je naopak velký nedostatek pracovníků?

- V současné době nemáme přesná aktuální komplexní statistická data za jednotlivé obory, abychom mohli definitivně paušalizovat.
- Ano, s výsledky ekonomiky, zejména s výsledky průmyslu (růst produkce a zakázek), pozorujeme zároveň i nárůst zaměstnanosti. Logicky oblast výroby motorových vozidel, včetně souvisejících odvětví, s sebou nese nárůst zaměstnanosti. Ten lze kromě výroby motorových vozidel pozorovat i v odvětví výroba počítačů a elektronických zařízení, výroba pryžových a plastových výrobků či výroba základních kovů. Propouštění v letošním roce mezi firmami je celkově ve značně menším rozsahu oproti předchozím rokům, výrazně pak klesly případy nějakých větších propouštění. Jedná se v současné době většinou o snahu o další racionalizaci procesů fungování firmy, zefektivnění nákladů reagujících na silnou konkurenci trhu, tj. např. redukce administrativních pozic, outsourcing obslužných činností. Průmysl jako celek s několika výjimkami spíše nabírá, samozřejmě omezeně s ohledem na potřebu

dodatečné pracovní síly. Vidíme ale například i to, že se zvyšuje podíl „plných“, „plnohodnotných“ pracovních úvazků.

- Ano, mimo otázky výše zaměstnanosti praxe ukazuje na problém struktury nabídky a poptávky na trhu práce, na který SP ČR dlouhodobě upozorňuje a který může být do budoucna i jednou z bariér vyšší míry růstu potenciálu ekonomiky. Nedostatek středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaných kvalifikovaných technických pracovníků například ve strojírenství některé firmy již pociťují.
- Postupně v důsledku oživení vidíme pozitivní posun na trhu práce jak z pohledu zaměstnanosti, tak z pohledu mezd. Nicméně je třeba opatrnost v hodnocení v několika směrech. Logicky nemůže být celkově nárůst zaměstnanosti ve firmách ekvivalentní nárůstu produkce dle aktuálních čísel (firmy si prošly určitou restrukturalizací, vývoj v letech 2009/10 a 2012/13 byl pro firmy náročný v duchu poklesů výsledků, snaha udržet kvalifikované zaměstnance, vysoká (mezinárodní) konkurence na trhu daného produktu, otázka omezené míry flexibility trhu práce a jistoty očekávaných výsledků atd.). Navíc je vždy potřeba hodnotit situaci v konkrétních firmách a oborech, ne všechny mají vysoké růsty výsledků.
- Nicméně zlepšení vidět je. Pro letošek dne našeho šetření nefinanční podniky očekávají meziroční nárůst zaměstnanosti celkově kolem 1, 5%.

Budou kvůli nedostatku odborníků firmy postupně zvyšovat platy a snažit se je přelácat a přetahovat? Podle lidí z trhu práce jsme už na úrovni roku 2006 a během roku "dojdou" kvalitní pracovníci?

- Řada firem se snažila kvalifikované pracovníky udržet i v minulých „obtížnějších“ letech. Mzdy u těchto pozic – a nejedná se určitě jen o pozice s vysokoškolským vzděláním - se velmi často v našich firmách pohybují nad průměrnou mzdou. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků, nejen v souvislosti s oživením ekonomiky, začíná pociťovat stále více firem. Zatím se nejedná o nějaké „příliš negativní procento“, ale ten trend tu je a pokračuje. Najít nového kvalifikovaného zaměstnance je stále obtížnější a rostoucí počet volných pracovních míst ukazuje, že jej nelze snadno pokrýt z „nabídky nezaměstnaných“. Tlak na růst mezd zde pak logicky bude, ale dle nás je klíčové spíše riziko, že to bude bariéra dalšího rozvoje potenciálu ekonomiky a přílivu investic. Proto se SP ČR snaží upozorňovat na potřeby firem v oblasti pracovní síly a letošní rok prohlásil za „rok průmyslu a technického vzdělávání“.

Jaký očekáváte naopak vývoj mezd u těch nejzákladnějších dělnických profesí? Projeví se růst i tam?

- Dosavadní mzdová vyjednávání ukazují, že růst mezd se projeví i u základních dělnických profesí v průmyslu. Tedy přesněji řečeno, alespoň v těch firmách a oborech, kde dochází ke mzdovému nárůstu.
- Samozřejmě celkové výsledky („průměrné makroekonomické hodnoty“) ovlivní do jisté míry zvyšování mezd u „úspěšnějších“ firem a sektorů, kde jsou často mzdy obecně vyšší.

Komentář ke mzdám v roce 2015?

- U otázky mezd jsou firmy opatrnější a není vhodné, aby se "politicky" tvrdilo, že mají mzdy vzrůst o 5 %. My ten růst mezd tak vysoko nevidíme. Dle našeho společného šetření je výsledná hodnota očekávání mzdového nárůstu pro letošní rok cca (1,7 %). Hodnota vychází z odpovědí celého sektoru nefinančních podniků, nicméně celkové „makroekonomické číslo nárůstu“ pravděpodobně bude mírně vyšší i po zohlednění dalších faktorů. K vyšší hodnotě může přispět i to, pokud budou ekonomické výsledky pokračovat dle pozitivních očekávání.
- Zvyšování mezd musí odrážet možnosti jednotlivých firem a nelze srovnávat samotný vývoj úrovně mezd či absolutní ukazatele bez vazby na další ukazatele jako jsou ceny ostatních vstupů a výstupů, rozdílné cenové hladiny či úrovně produktivity práce. Cena práce je také jedním z faktorů v mezinárodní konkurenceschopnosti v kontextu ostatních podmínek.
- Letos samozřejmě v ekonomice a určitě v průmyslu dochází a dojde k nárůstu mezd. Máme v průmyslu firmy, kterým se daří a které navýšily pro letošek mzdy i více než jsou necelá 2 % vycházející z našeho průzkumu – kolem 3 %. Příklady lze nalézt například u výroby motorových vozidel (automobilů). Navíc tyto firmy plánují vyplácet třinácté platy či prémie apod. Logicky, když se firmě daří a firma očekává, že se jí bude dařit i nadále, tak prostor pro růst mezd je. Některým sektorům ale hospodářské výsledky a situace na trhu neumožňují vyšší úrovně nárůstu mezd a celkové číslo je pak nižší. Právě o tyto firmy v současné době jde při vyjednávání o navýšení minimální mzdy, aby skokové „zbrklé“ navýšení mezd pro ty nejméně kvalifikované práce nejenom nezdeformovalo vnitřní systém odměňování, zejména „zaplacení“ práce kvalifikovaných zkušených odborníků.